

Publicerad 6 mar 2025 kl 14.00

Långtgående yttrandefrihet tillhör en av våra viktigaste svenska värderingar. Nils Funcke ser hur regeringen nu vill göra skillnad i vem som får nyttja den.

KULTURDEBATT. Det finns bara ett Sverige. "Inte vi och dom. Inte ung eller gammal. Inte född här eller född utomlands. Inte land eller stad. Inte höger eller vänster."

I sitt tal till nationen den 9 februari **talade statsminister Ulf Kristersson** om de värderingar som definierar oss som land. Om respekten för varje människas okränkbara värde.

Massmordet den 4 februari på Campus Risbergsgata i Örebro väcker, trots att motivet inte är fastställt, "oro och rädsla". Inte minst "bland människor med utländsk bakgrund, som vittnar om en känsla av särskild utsatthet", enligt statsministern.

Nu prövas vi och våra värderingar enligt Kristersson.

Bland de värderingar som bär upp det svenska samhället är en långtgående yttrandefrihet. Var och en har rätt att i skrift, i radio, på möten och demonstrationer uttrycka tankar, åsikter och känslor. Yttrandefriheten har en lång tradition och är stadfäst i såväl regeringsformen och tryckfrihetsförordningen som yttrandefrihetsgrundlagen.

"Var och en" ska tolkas bokstavligen. Alla som befinner sig i Sverige omfattas. Oavsett ålder, kön, religiös övertygelse eller etniskt ursprung. Oavsett om man varit här i generationer eller är nyanländ. Oavsett om man har svensk medborgarskap eller inte. Oavsett om man har uppehållstillstånd eller fått ett utvisningsbeslut.

Ett oss.

Det är vackert och inkluderande.

"Var och en" infördes i yttrandefrihetsgrundlagarna 2019. Det ersatte "svensk medborgare" som tidigare var grundregeln även om utländska medborgare i lag kunde omfattas. Nu gäller det omvända.

Enligt Mediegrundlagskommittén och regeringen bidrar ändringen till att öka integrationen. Formuleringen blev likalydande med bestämmelserna i Europakonventionen, EU:s rättighetsstadga och artikel 19 i FN-stadgan om mänskliga rättigheter.

Yttrandefriheten är inte, har inte varit och kommer aldrig bli obegränsad. Varje samhälle sätter sina begränsningar. I takt med tidsandan förskjuts gränserna, det som varit straffbart blir straffritt och vice versa.

Det som är bestående är att begränsningarna gäller "var och en". Lika yttranden ska behandlas lika – oavsett avsändare. Var och en ansvarar för sina yttranden. För att Sverige inte ska bli en tummelplats för hitresta kriminella kan icke-svenska medborgare som dömts till fängelse i minst sex månader utvisas efter avtjänat straff. Det omfattar grova våldsbrott, narkotikabrott och bedrägerier – men också yttranden som till exempel olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen och uppror. Även den som döms för yttranden som utgör till exempel hets mot folkgrupp kan, om brottet upprepas, dömas till fängelse. Därmed öppnas möjligheten att förbjuda personen att vistas i Sverige – ett visst antal år eller på livstid. Regeln för utvisning är rimligt avvägd. Men att införa ett "vi och dom" när det gäller gränserna för vilka yttranden som ska anses straffbara är inte förenligt med svenska värderingar.

I nästa vecka överlämnas utredningen om hederligt levnadssätt (Dir. 2023:158) till regeringen. Regeringens uppdrag till utredaren är att "skapa en skärpt reglering med

större möjligheter dels att avlägsna utlänningar ur landet på grund av brister i deras levnadssätt, dels att kunna återkalla uppehållstillstånd även av andra skäl”.

Andra skäl är bland annat ”yttranden som allvarligt hotar grundläggande svenska demokratiska värden eller är systemhotande eller som kan hota den offentliga förvaltningens legitimitet”. Sådana yttranden ska enligt regeringens intentioner kunna ligga till grund för utvisning och återkallelse av uppehållstillstånd – även om yttrandet inte prövats i domstol eller att den åtalade frias.

Vi och dom.

Den prövning statsministern nämner i sitt tal till nationen blir nu en prövning av regeringens förmåga att leva upp till svenska värderingar.

Ett ”Var och en” eller ett ”Vi och dom”.

Av Nils Funcke

Nils Funcke är journalist och yttrandefrihetsexpert.